

формирование многопартийной системы, отразившей развитие политического плюрализма в обществе. В Беларуси сложился широкий спектр политических течений: от последователей социализма до сторонников капитализма. Сформулированная в республике государственная идеология и модель социально-экономического развития также вообрала в себя идеи различных идеологических течений, чем сплотила общество и не оставила ниши для оппозиции, лишив её социальной базы. Во внешней политике курс на многовекторность дал возможность интегрироваться во многие международные структуры и мировую экономическую систему, проведя рыночные преобразования. Поскольку мировая экономика, безусловно, является капиталистической, то, включившись в неё, проведя системную трансформацию, в Беларуси неизбежно, соответственно логике глобализации, происходит замена социалистического строя капиталистическим. Из чего можно сделать вывод о том, что системная трансформация – это идеология замещения социализма.

Литература

1. Evans R. 1998. Global Fragmentation and the Compression of Space and Time. <http://www.humboldt.edu/~massglob/gsj/rel-2htm>.
2. Inoue N. Globalization Challenge to Indigenous Culture// Globalization and Indigenous Culture/En/by Inoue Nodutaka. Institute for Japanese Culture and Classics, Kokugakuin University, 1997. – P. 6-14.
3. Колодко Гжегож В. Глобализация и перспективы развития постсоциалистических стран / Пер. с польск. – Мн.: ЕГУ, 2002. – 200 с.
4. Бушчык Г. Стан эканомікі і развіццё знешнеэканамічных сувязей Беларусі у 1990-2005 гг. // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 3.
5. Коктыш К. Постсоветская трансформация Белоруссии // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 2.

KONSUMPCJONIZM A EKOLOGIA

Alina Borowska

Politechnika Białostocka, m. Białystok Polska

„Starczy by zaspokoić potrzeby wszystkich, ale nie starczy, aby zaspokoić czyjąkolwiek zachłanność”.

Mahatma Gandhi

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie związku między konsumpcjonizmem i wzrastającym kryzysem ekologicznym. W polskim społeczeństwie panuje brak świadomości ekologicznej¹, w związku z tym niezbędna jest edukacja społeczna w zakresie ekologicznego stylu życia.

Współczesna ekonomia to ekonomia ciągłego wzrostu, któremu musi towarzyszyć wzrost konsumpcji. Wielkie korporacje dążące do zapewnienia sobie maksymalnych

¹ Według Instytutu na Rzecz Ekorozwoju (INE) świadomość ekologiczna jest zespołem informacji i przekonań na temat środowiska przyrodniczego oraz postrzeganiem związków między stanem i charakterem środowiska przyrodniczego a warunkami i jakością życia człowieka. [6, s.326].

zysków, manipulują społeczeństwem za pomocą środków masowego przekazu (których są właścicielami) i kultury masowej, w celu zmuszenia społeczeństw do ciągłej konsumpcji. Idealem korporacji jest społeczeństwo konsumpcyjne, czyli takie, które całą swoją energię i zasoby poświęca na konsumpcję, które jest bierne i łatwo daje się manipulować za pomocą reklamy.

Kultura masowa propaguje i upowszechnia zachodni poziom życia i wzory konsumpcji na cały świat, aby stworzyć sobie nieograniczone rynki zbytu. W ramach produkcji coraz większej ilości produktów konsumpcyjnych, następuje coraz większe zużycie nieodnawialnych surowców i degradacja środowiska ekologicznego. Pozyskując i przetwarzając coraz to nowe zasoby naturalne ziemi, człowiek wypełnia tę lukę coraz większą ilością nierozkładających się odpadów pokonsumpcyjnych. W trakcie produkcji przedmiotów konsumpcji, wzrasta również ilość zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery co grozi zmianami klimatycznymi i zniszczeniem przestrzeni ekologicznej. *„Przeźren ekologiczna jest to całkowita ilość energii, nieodnawialnych zasobów, ziemi, wód, drewna i innych zasobów, które można wykorzystać w skali globalnej lub regionalnej: nie powodując strat ekologicznych, nie naruszając praw przyszłych pokoleń, w sposób zapewniający równe prawa do korzystania z zasobów i jakości życia wszystkim narodom świata”* [2, 27].

Aby zachować przestrzeń ekologiczną powstała idea zrównoważonego rozwoju, której istotą jest utrzymywanie procesów produkcji i konsumpcji w równowadze. Miernikiem równowagi procesu produkcji i konsumpcji jest tzw. ekologiczny odcisk stopy (*ecological footprint*²), który odzwierciedla realną wielkość przestrzeni ekologicznej, użytkowanej w procesie konsumpcji przez daną społeczność [4, 44]. Jednak ten miernik bierze pod uwagę jedynie kilka aspektów oddziaływania człowieka na środowisko, nie uwzględnia natomiast tego, w jaki sposób i na jaką skalę człowiek niszczy środowisko poprzez codzienną konsumpcję. Produkcja odpadów pokonsumpcyjnych wynika z nadmiernego konsumpcjonizmu oraz z braku świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

Konsumpcjonizm to nadmierna konsumpcja dóbr materialnych i usług, czyli taka, która nie jest usprawiedliwiona rzeczywistymi potrzebami ludzkimi i nie liczy się z kosztami ekologicznymi, społecznymi i indywidualnymi.

Brak świadomości ekologicznej oznacza, że konsumenci nie wiedzą co jest ekologiczne a co nie jest, nie mają wiedzy i świadomości, w jaki sposób codzienną konsumpcją przyczyniają się do niszczenia środowiska, biernie ulegają manipulacjom rynku. W społecznej świadomości istnieje wiele fałszywych przekonań na temat tego co jest ekologiczne, a co nie jest. Przykładem tego jest funkcjonujące na rynku od lat pojęcie skóry ekologicznej, która w rzeczywistości oznacza przedmiot z tworzyw sztucznych, oraz tzw. ekologicznej choinki z PCV.

Reklama propaguje noszenie ubrań (odzieży wierzchniej i butów) z materiałów sztucznych, które nie rozkładają się naturalnie, w imię tzw. ekologii głębokiej głoszącej postulat nie zabijania zwierząt. Kultura masowa upowszechnia przekonanie, że można zabijać zwierzęta dla pożywienia, ale nie można dla produkcji odzieży, zapominając przy tym celowo o tym, że skóra naturalna jest produktem ubocznym produkcji mięsa. W związku z

² *Ecological footprint* – ekologiczny odcisk stopy odzwierciedla realną wielkość użytkowanej przez daną społeczność w toku procesów konsumpcji przestrzeni ekologicznej; do jego obliczania stosuje się pięć kategorii: żywność, mieszkanie, transport, dobra przemysłowe, usługi. [4,s.44,45].

powyższym coraz powszechniejsza jest konsumpcja artykułów nieekologicznych w imię fałszywych mitów na temat ekologii.

Brak świadomości ekologicznej w konsumpcji objawia się również tym, że coraz więcej i częściej używa się przedmiotów jednorazowego użytku, wyprodukowanych z PCV. Wszystkie akcesoria związane z letnim wypoczynkiem i rekreacją wyprodukowane są z tworzyw sztucznych. Naczynia jednorazowe są w powszechnym użyciu w każdym miejscu z wiązaniem z wypoczynkiem czy rekreacją.

Kolejnym problemem ekologicznym związanym z konsumpcją jest powszechne stosowanie opakowań z tworzyw sztucznych oraz stosowanie opakowań dodatkowych w sytuacji gdy nie są one konieczne, służą jedynie manipulacji np. służą pozornemu zwiększeniu pojemności lub wielkości produktu. Z badań wynika, że w krajach rozwiniętych gospodarczo około 30% ogólnej ilości odpadów komunalnych to opakowania [5, 340].

Zwiększenie ilości odpadów niedegradowanych naturalnie związane jest również z zanikaniem odzieży z produktów naturalnych, czyli z wełny, jedwabiu i bawełny. W ofercie rynkowej zaczynają przeważać produkty z materiałów sztucznych, lub z ich mieszanki. Konsument ulegając manipulacjom rynkowym, kupuje coraz więcej i częściej. Następuje zjawisko tzw. „recyklingu” jak nazywa to Jean Baudrillard, czyli kupowanie wciąż od nowa rzeczy nie zużytych, nie zniszczonych, lecz niemodnych [1, 123.].

W związku z powyższym coraz częściej odzież staje się produktem jednorazowym lub krótkotrwałym, stając się bardzo szybko niedegradowalnym naturalnie odpadem pokonsumpcyjnym. Coraz więcej przedmiotów codziennego użytku wyprodukowanych jest ze sztucznych materiałów. Z powodu braku świadomości ekologicznej ludzie otaczają się przedmiotami z tworzyw sztucznych, co ma znaczący wpływ na ich zdrowie, bowiem wzrasta zachorowalność na alergię.

Dzięki reklamie oraz z powodu konformizmu społecznego wzrasta konsumpcja gadżetów świątecznych, które są wyprodukowane ze sztucznych materiałów. Te zjawisko jest szczególnie widoczne na cmentarzach, na których świętuje się aktualnie przez cały rok, nie tylko z okazji Dnia Zmarłych. Konsumpcja tego typu produktów wzrasta wraz ze wzrostem oferty rynku, a brak świadomości ekologicznej powoduje, że nikt nie zastanawia się jaki ślad każdego roku pozostaje po świętach i ile metrów sześciennych smieci powstaje z tego powodu, o jaką powierzchnię zwiększa się powierzchnia składowisk odpadów komunalnych.

Polska została zobowiązana przez Unię Europejską do znacznego zredukowania emisji gazów oraz powierzchni składowisk odpadów. Wielkość tych składowisk można zmniejszyć w wyniku właściwej utylizacji odpadów, a to jest możliwe jedynie wówczas gdy są one segregowane i kiedy zmniejszy się zasadniczo ilość odpadów niedegradowalnych i niepodlegających recyklingowi, czyli takich jak opisano wyżej.

Alternatywą dla konsumpcjonizmu ze wszystkimi jego szkodliwymi skutkami jest ekoconsumpcja, czyli konsumpcja dóbr i usług o charakterze proekologicznym. Wymaga to edukacji społecznej, mającej na celu budzenie świadomości ekologicznej, czyli pokazywaniu związków między konsumpcją a odpadami, czyli śladem jaki pozostawia człowiek w swoim środowisku produkując nie rozkładające się naturalnie odpady oraz likwidację mitów na temat ekologii. Konieczne jest promowanie i kształtowanie nowego stylu życia – stylu zdrowego zarówno dla człowieka jak i dla środowiska.

Wymaga to również interwencji specjalistów od ochrony środowiska, którzy nie podejmują tematu konsumpcji codziennej, a jeśli tak to na poziomie bardzo ogólnym a

nie praktycznym, czyli takim, który stanowiłby wykładnię tego co jest, a co nie jest ekologiczne i na czym polega ekologiczny styl życia. Brak interwencji autorytetów w dziedzinie ekologii, powoduje istnienie „mitów ekologicznych”, które stanowią zagrożenie dla środowiska, są natomiast korzystne dla producentów i dla rynku.

W efekcie edukacji proekologicznej powinna nastąpić zmiana nastawienia konsumentów, którzy z biernych nabywców, chętnie i bezkrytycznie przyjmujących treści reklamowe, zmieniają się w aktywne i odpowiedzialne obywateli, dostrzegających ścisły związek między tym, co konsumują, a tym w jaki sposób oddziałują na środowisko. Życie ekologiczne nie musi oznaczać odwrócenia się od postępu gospodarczego i technologicznego. Prosty styl życia nie neguje postępu bowiem postęp jest warunkiem rozwoju cywilizacji. Duan Elgin pisze, że ekologiczny styl życia jest po prostu ścieżką „innego wzrostu”, który powinien uwzględnić zarówno materialny jak i duchowy wymiar życia [3, s. 282].

Literatura

1. Baudrillard J. *Spółczesność konsumpcyjna. Jego mity i struktury*. – Warszawa: Wydawnictwo Sic! sc, 2006.
2. Carley, M. P. Spapens, *Dzielenie się światem*. Instytut na rzecz Ekorozwoju. – Warszawa-Białystok, 2000.
3. Elgin D. *Dobrowolna prostota w: Uwaga na targowisku. Globalny rynek i masowa konsumpcja a świadome życie*, Red.: A.H. Badiner, Wyd. Jacek Santorski & CO. – Warszawa, 2004.
4. Kielczowski D. *Konsumpcja a perspektywy zrównoważonego rozwoju*, Wyd. Uniwersytetu w Białymstoku. – Białystok, 2008.
5. *Kompendium wiedzy o ekologii*, red. J. Strzałko, T. Mosso-Pietraszewska, WN PWN. – Warszawa, 2005.
6. Tuszyńska L. *Świadomość ekologiczna Polaków w drodze do rozwoju zrównoważonego i trwałego*, „Problemy ekologii”. – Vol.12, Nr. 6, XI, XII – 2008.

РЕАЛИЗАЦИЯ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ПОИСКА КОМПРОМИССА МЕЖДУ ВЛАСТЬЮ И ПОЛИТИЧЕСКОЙ ОППОЗИЦИЕЙ

В.В. Бусленко

Волынский национальный университет имени Леси Украинки, г. Луцк, Украина

Успех евроинтеграционной политики Украины во многом зависит от внутривнутриполитических факторов. Речь идет о стабильном функционировании государственных и общественных институтов, гарантии демократии, верховенстве закона. Вступление страны в ЕС, согласно решению Европейского Союза (1993 г.), должно отвечать этим критериям. О приближении Украины к европейским стандартам может говорить тот факт, что согласно данным, опубликованным в январе 2009 г. международной организацией Freedom House о рейтинге политической свободы в мире, Украина вошла в число свободных стран, обеспечив на 3 балла политические права и на 2 балла гражданские свободы (наивысший балл – 1, наименьший – 7) [1].